

Osuustoimintamalli yhdistää ihmisten osaamisen.

Osuustoiminnan tavoitteet eduskuntavaaleissa 2011

PALVELUJA, VAKAUTTA JA TURVAA osuustoimintaa edistämällä

Osuustoiminta merkitsee palveluja, vakautta ja turvaa meille Suomessa. Se edustaa pysyvää sinivalkoista pääomaa ja tavallisten kansalaisten omaehtoista osallistumista markkinoilla.

Suomessa on yhteensä noin 4 300 osuuskuntaa sekä keskinäistä vakuutusyhtiötä tai -yhdistystä. Niissä on yli seitsemän miljoonaa jäsentä tai osakasta. Tytärtyöt mukaan lukien ne työllistävät yli 100 000 työntekijää.

Suomi on suhteellisesti maailman osuustoiminnallisimman maa, kun jäsenmäärät ja liikevaihdot suhteutetaan kansantaloutemme kokoon. Siten osuustoiminnalla on erityisen suuri merkitys Suomen taloudessa ja yhteiskunnassa.

Päätavoitteita on osuustoimintayritysten tasaveroisen kohtelu nimenomaan lainsäädännössä, verotuksessa, koulutuksessa, tutkimuksessa ja yritysneuvonnassa. Tavoitteeksi asetetaan myös nykyaikaisen osuustoimintamallin ja -ajattelun nykyistä parempi tunnetuksi tekeminen ja soveltaminen myös tietyille uusille aloille.

Tavoitteena tasaveroisen kohtelu

Suomen talouselämän monimuotoisuus tulee huomioida aina yritystoiminnan toimintatavoitteita kehitettäessä.

Osuustoiminnallisen yrittäjyyden ja yritysmallin tulee saada tasaveroista viranomaishuomiota muiden yritysmallien rinnalla. Yhteiskunnallisessa toiminnassa on syytä huomioida osuustoiminnan näkökannat aina silloin, kun yrityksiin vaikuttavia asioita yleensäkin valmistellaan.

Monet osuustoimintaan liittyvät asiat ovat Suomessa hyvin tai paranemaan päin. Tehtävät ja tekemättä jättämiset eivät ole aina suoraan kiinni maan hallituksesta, vaan vastuu hajaantuu lopulta eri toimijoille. *Ylimpien valtiollisten toimijoiden asenteella ja lausumilla on kuitenkin tärkeä merkitys myös osuustoiminnallisen yrittäjyyden edistämiseksi.*

Monien parhaillaan käynnissä olevien hyvien kehittämishankkeiden tulee vihdoinkin johtaa osuustoiminnan pysyvään kiinnittymiseen osaksi maan koulutusjärjestelmää, yrityspalveluja, yritysneuvontaa, yliopistolista tutkimusta ja opetusta. *Tarvitaan edelleen erityisiä toimenpiteitä, jotta osuustoiminnan asiat etenevät suotuisasti yhteiskunnassa.*

Osuustoimintamallin tällä hetkellä huonompi tunnettuus tai asiantuntemuksen puute esimer-

kiksi osakeyhtiömalliin verraten ei saa olla tasaveroisen kohtelun esteenä.

Osuustoimintavuosi 2012 esille

Yhdistyneet Kansakunnat julisti yleiskokouksessaan 18.12.2009 historian ensimmäisen kansainvälisen osuustoimintavuoden 2012. Sen tarkoituksena on:

- edistää tietämystä osuustoiminnasta
- rohkaista ihmisiä toimimaan osuuskunnissa ja
- rohkaista hallituksia luomaan hyvät toimintaympäristöt osuuskuntien muodostumiselle ja kasvuille.

Osuuskunnilla ympäri maailmaa on usein vaikeuksia saada omat näkökantansa esiin yhteiskunnassa.

Myös Suomen hallituksen on syytä huomioida kansainvälinen osuustoimintavuosi ja sen tavoitteet myös julkishallinnossa. Osuustoimintajärjestöt ja osin myös osuustoimintayritykset tulevat pitämään teemavuotta tänä ja ensi vuonna esillä ja toivovat yhteistyötä asiansa erityisesti koulutuksessa ja kansainvälisessä toiminnassa.

1. KIIREHDIMME UUTTA OSUUSKUNTALAKIA

Uuden osuuskuntalain säätäminen

Hallituksen tulee heti ensimmäisten lakiesitystensä joukossa antaa Eduskunnalle esitys uudeksi osuuskuntalaksi, jota parhaillaan valmistellaan oikeusministeriössä Pellervo-Seuran ja muiden osuustoimintapiirien sille viime talvena toimittaman lain ja sen perustelut sisältävän luonnoksen pohjalta. On syytä huomata, että uusi osakeyhtiölaki säädettiin jo vuonna 2006.

Säädettävän uuden osuuskuntalain tulee tunnustaa lähtökohdaksi osuustoiminnan kansainväliset arvot ja periaatteet sekä antaa muutoinkin erinomaiset puitteet järkevälle liiketoiminnalle ja sen edelleen kehittymiselle.

2. TASAPUOLISUUTTA VEROTUKSEEN JA KIRJANPITO- SÄÄNNÖKSIIN

Osuuskuntien ja niiden omistajien asemaa parannettava yritys- ja pääomaverotuksessa

Monet perinteiset osuuskunnat harjoittavat suuren mittakaavan yritystoimintaa. Myös osuuskuntien pääomahuollon edellytyksiä tulee julkishallinnossa huolehtia vähintään samassa suhteessa osakeyhtiöiden pääomahuollon kanssa.

Osuustoimintayritysten ja niiden omistajien asema ei saa olla verotuksellisesti heikompi kuin muiden yritysten ja niiden omistajien asema. Osuuskuntien omistajien eli jäsenten asema ei missään nimessä saa olla heikompi kuin osakeyhtiöiden omistajien asema, kuten tällä hetkellä aivan räikeästi on.

Osuuspääoman korkojen verovapausrajaa tulee nostaa nykyisen verojärjestelmän mukaisesta 1500 €:sta vähintään 5000 €:oon.

Osuuspääoman ja lisäosuuspääoman tulee olla kirjanpidossa omaa pääomaa

Osuuskuntien osuuspääoma ja lisäosuuspääoma tulee laskea yrityksen oman pääoman eriin. Tämä on turhaan aiheuttanut epäselvyyttä ja heikentänyt osuuskuntien asemaa suhteessa yksityisiin kilpailijoihinsa yritysvertailuissa.

Hallituksen tulee toimia niin, että osuuskunnan kaikkien pääomaerien asema osuuskunnan omana pääomana tunnustetaan kansainvälisissä kirjanpitostandardeissa ja yritysten kirjanpitoa koskevassa lainsäädännössä.

Osuuskuntien liittymismaksujen tulee olla sekä arvonnaisia että tuloverosta vapaita

Liittymismaksu on osuuskuntien erityinen pääomituksen keino. Tällä hetkellä sähkö-, tele-, vesi-, viemäri- ja kaukolämpöverkkoa ylläpitävän osuuskunnan, kuten muunkin yhteisön,

Osuustoiminta tarkoittaa vastuullista, suomalaista omistajuutta.

liittymismaksuista ovat kuitenkin sekä arvonnaisia että tuloverosta vapaita ainoastaan ne maksut, jotka ovat palautuskelpoisia.

Liittymismaksujen tulisi olla verottomia riippumatta siitä, ovatko ne palautuskelpoisia vai ei.

Erityisesti osuuskuntien liittymismaksujen tulisi olla verottomia, koska ne ovat nimenomaan jäsenten pääomapanostusta osuuskuntaan. Samoin pääomapanoksen paneminen yritykseen on yleensäkin verovapaata.

3. VAKAVAA HUOMIOTA OPETUKSEEN JA TUTKIMUKSEEN

Osuustoiminta osaksi yrittäjyyskasvatusta

Osuustoiminta pystyy tarjoamaan etenkin nuorille ja monille aikuiskoulutuksessa mukana oleville ryhmille uusia, mielekkäitä välineitä itsensä työllistämiseen ja oman asemansa pa-

rantamiseen. Samalla yhteisryttäjäisyys merkittävästi madaltaa nykyistä korkeaa kynnystä lähteä yrittäjiksi.

Parhaillaan käynnissä olevat ns. YVI-hankkeet vievät eteenpäin yrittäjyyskasvatuksen asemaa yleisesti yhteiskunnallisten toimijoiden piirissä ja erityisesti opettajakoulutuksessa. On tarpeen, että yrittäjyyskasvatusta kehitetty Suomessa edelleen myönteisesti. Erityisen tärkeää on, että myös osuustoiminnalle muodostuu oma pysyvä osansa yrittäjyyskasvatuksessa.

Osuustoimintamalli tulee ottaa osaksi koulujen ja oppilaitosten yrittäjyyskasvatusta, mikä edellyttää myös uusia panostuksia. Tällä hetkellä vain ammattikorkeakouluissa ollaan osuustoimintamallin huomioonottamisessa tyydyttävällä tasolla.

Osuustoimintatutkimukselle ja -koulutukselle asema yliopistoissa

Vaikka osuustoiminnan yliopistollinen tutkimus ja opetus ovat edenneet viime vuosina, yritysmaailma on edelleen varsin puutteellinen institutionaalinen asema yliopistoissa. *Jäsenomisteisella mallilla tulee olla pysyvä ja yritysmaailman kehittymiselle riittävän vahva sija maamme yliopistoissa.*

Osuuskunta osaksi yritysneuvonnan ammattitaitoa

Uusien osuuskuntamuotoisten yritysten lähtökohdat eivät saa olla huonommat kuin muilla yrityksillä. Tämä tarkoittaa, että ne eivät saa joutua lähtemään takamatkalta esimerkiksi yritysneuvonnan osaamisen tai alkavan yrityksen yritystukien suhteen.

Pienten osuuskuntien mahdollisuus kehitettävää ja kasvattaa toimintaansa on taatava antamalla niille mahdollisuus jakaa osingon kaltaista osuuspääoman korkoa jäsenilleen samojen verotuksellisten ehtojen mukaan kuin osakeyhtiöt jakavat osinkoja omille omistajilleen.

Osuuskuntamallin tulee olla nykyistä paremmin esillä myös eri alojen oppilaitosten yritystalouden opetuksessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla on käynnissä valtakunnallinen Yritetään yhdessä! -hanke, jolla kehitetään yritysneuvojen osuustoimintaosaamista ja lisätään yleisestikin tietoa yhteisyrityksen avaamista uusista mahdollisuuksista. Myös Pellervo-Seuralla on pitkään ollut roolia mm. julkaisu- ja opetusmateriaalien tuottamisessa. Mutta pelkät yksittäiset hankkeet eivät kuitenkaan ole riittäviä, vaan osuustoiminnallisen yritysmaailman tulee voida kiinnittyä pysyvästi maamme yritysneuvojen ammattitaitoon.

Osuuskuntien asema tulee huomioida kilpailulainsäädännössä ja sen tulkinnoissa

Osuustoiminta perustuu paikalliseen, alueelliseen ja valtakunnalliseen osuuskuntien jäsenten eli omistajien pienten voimien yhdistämiseen heidän markkina-asemansa vahvistamiseksi. Osuuskuntien jäsenet ovat yleensä tavallisia kansalaisia, joilla ei yleensä ole muuta yhtä merkittävää keinoa osaltaan vaikuttaa muuttuvilla markkinoilla. Osuustoimintaryhmissä yritykset toimivat yhteistyössä yhteisiin päämääriin jäsenten talouden parantamiseksi ja markkinoiden kehittämiseksi.

Kilpailuasioissa tulee tunnustaa tämä osuustoimintaryhmien yhteistoiminnallinen luonne. Puhelin- ja sähköosuuskuntien tulee voida toimia osuustoiminnallisesti siten, että ne voivat antaa jäsenhyvityksiä palvelujen käytön subteessa.

Julkisten hankintojen kilpailutuksessa laatutekijät esiin

Paikalliseen raaka-aineeseen, työhön ja jalostukseen sekä palvelutuotantoon pohjaavat yritykset korostavat usein laatutekijöitä sen sijaan, että ne pyrkisivät kilpailemaan pelkästään mahdollisimman alhaisella hinnalla.

Julkisissa hankinnoissa on binnan obella huomioon otettava myös muut tekijät kuten paikallisen elinkeinoelämän vireyden ja työllisyys,

eläinten hyvinvointi ja lyhyet kuljetusmatkat sekä läbiruoan ekologisuus alhaisine hiilijalanjälkeineen.

Yritysten hallinnollista taakkaa on yleisesti kevennettävä

Erityisesti finanssialalla ja elintarviketaloudessa monenlainen ja lisääntyvä sääntely hankaloittaa yritysten keskittymistä varsinaiseen liiketoimintaan. Erityisen tärkeää on keventää pienten ja aloittavien yritysten kokemaa byrokratiataakkaa.

Yritysten hallinnollisen taakan tulee aina olla kohtuullinen.

Akateemisten ja korkeastikoulutettujen työllistäminen henkilöstöomisteisten yritysten ja asiantuntijaosuuskuntien kautta

Korkeastikoulutettujen työttömyys on ollut kasvussa. Vastavalmistuneiden työllistymismahdollisuudet ovat heikentyneet. Työmarkkinoiden muutoksen vuoksi perinteinen palkkatyöura ei enää ole mahdollinen kaikille.

Henkilöstöomisteiset yritykset ja asiantuntijaosuuskunnat luovat uuden realistisen vaihtoehdon yrittäjyyteen.

On havaittavissa, että nuoret ovat myös kiinnostuneita yhteisyrityksistä, mikäli asia pääsee esille. Suomessa on hyviä kokemuksia 1990-luvun laman aikana perustetuista ja edelleen toimivista asiantuntijaosuuskunnista.

Henkilöstöomisteinen yrittäjyys ja asiantuntijaosuuskunnat tulee tuoda voimakkaammin esille korkeakoulujen ja yliopistojen yrittäjyyteen liittyvissä opintosisällöissä sekä uraohjauksessa.

Lisäksi pitää varmistaa, että yhteisen yrityksen perustamista suunnittelevat ryhmät jo opiskeluaikana saavat henkilöstöomisteisen ja osuustoiminnallisen yrittämisen erityispiirteet huomioon ohjausta ja valmennusta, jonka tulee jatkaa yhteisen yrityksen perustamisen jälkeisenä tukena ja ohjauksena.

Julkisen sektorin palvelujen tuotantovaihtoehtoksi henkilöstöomisteiset tai keskinäiset tuotantoyksiköt

Erilaiset henkilöstöyrittämisen mallit tukisivat nykyisen rahoitusjärjestelmän puitteissa tapahtuvaa tuotannollisen työn uudelleenorganisoimista Suomen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kilpailuneutraliteetin hallinta voi toteutua keskinäisin mallein, joissa omistusta tuotantoyksikköön on sekä kunnalla että henkilöstöllä. Kokemuksia erilaisista spin-off malleista on saatu mm. Englannin Pathfinder-ohjelmassa.

Uusia organisoimismalleja tulee kokeilla ballitusti kehittämishankkeissa, joissa hyödynnetään muissa maissa saadut kokemukset. Hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen pitää saada mukaan julkisten palvelujen henkilöstöryhmät.

Julkisen sektorin tietoisuutta osuustoiminnan mahdollisuuksista palvelujen järjestämisessä on selvästi lisättävä

Vesiosuuskuntien ja kuntien yhteistoiminta vesihuollossa on vakiintunut toimintatapa. Samalla tavoin voidaan järjestää muitakin infrastruktuurihankkeita ja palveluita. Yhtenä kohteena voivat olla esimerkiksi haja-asutusalueiden laajakaistaverkot tai vastaavat asuin-

ympäristön laatua kohentavat hankkeet.

Käyttäjien omistamat, hallinnoimat ja ohjaamat osuustoiminnalliset yhteisöt tuovat järjestämiensä palveluihin asiakaslähtöisyyden ja pitkäjänteisyyden luontaisesti.

Uusia palveluita suunniteltaessa ja vanhoja uudelleen organisoitaessa tulee huomioida myös osuustoiminnallinen järjestämistapa, ja varmistaa vastuuviranomaisten riittävä tietämys osuuskuntamallin soveltamis mahdollisuuksista. Kansalaisten ajamat hyvät hankkeet eivät saa kaatua julkishallinnossa mahdollisiin ennakkoluuloihin tai vanhentuneisiin käsityksiin.

Ammattinharjoittajien järjestäytyminen osuuskunniksi ja pienyritysten verkostoituminen konsortioiksi julkisten palvelujen tuotannossa

Erityisesti julkisten palvelujen kilpailuttamisen myötä on noussut aito huoli tiettyjen alojen yrityskehittämisestä ja jopa perinteisten yksityisyritysten katoamisesta markkinoilta, joilla kansainväliset yritykset ovat nopeasti kasvattaneet osuuttaan.

Ammattinharjoittajien liittyminen yhteisen osuuskunniksi tehostaisi palvelujen tuotantoa, markkinointia ja hankintaa, sekä helpottaisi oleellisesti myös riskien hallintaa. *Pienyritysten konsortiot esim. markkinointiosuuskuntien muodossa tuovat realistisen vaihtoehdon julkisten hankintojen kilpailutuksiin.* Näin ne edistäisivät myös kestävästä paikallista työllisyyttä sekä läheisyysperiaatetta.

Mikro- ja pk-yritysten kehittämishankkeissa on toteutettava toimenpiteitä, joissa arvioidaan toimialojen kysyntä- ja rakennäköisiä pienyritysten kannalta. Yrittäjien liittymistä osuuskunniksi ja pienyritysten strategista verkostoitumista on syytä tukea koulutuksen ja valmennuksen keinoin.

Osuuskuntamallin hyödyntäminen yhteiskunnallisen yrityksen konseptin kehittämisessä

Osuustoiminnan paikallisuusperiaate, kulluttajasuostoiminnan asiakaslähtöisyys ja työosuuskuntien itsejohtoisuus työntekijöiden osallistumistapana markkinoille ovat hyödynnettävissä, kun luodaan käytännön toimintamalleja yhteiskunnallisille yrityksille.

Osuuskunnat ja osuustoimintajärjestöt ovat valmiita tuomaan esille osuustoiminnan periaatteita ja toimintatapoja keskustelussa yhteiskunnallisista yrityksistä. Osuuskunta yritysmuotona soveltuu yhteiskunnallisille yrityksille, ja tämä seikka on syytä huomioida myös osuuskuntalakia uudistettaessa.

Helsingissä helmikuussa 2011

Osuustoiminnan neuvottelukunta

Pellervo-Seura ry

Osuustoiminnan Kehittäjät – Coop Finland ry

Suomen Vesihuolto-osuuskunnat SVOSK ry